

Skarga konstytucyjna w Hiszpanii – zarys historyczny oraz jej współczesny kształt

Streszczenie

Praca ta dotyczy instytucji skargi konstytucyjnej w Hiszpanii, która uległa pewnym modyfikacjom i po 2007 r. obowiązuje ona w nowym kształcie prawnym. Celem jej jest ukazanie różnic oraz podobieństw, które wystąpiły w przeszłości przed 1978 r., na tle poprzednio występującej instytucji „skargi gwarancji indywidualnych”. Na samym początku, w nawiązaniu do polskiej oraz hiszpańskojęzycznej literatury zdefiniowane zostało pojęcie „skargi konstytucyjnej”. Następnie zilustrowano regulacje prawne, które obowiązywały w Hiszpanii przed 1978 r., a dalej swoje rozważania skupiam na aktualnie obowiązujących unormowaniach prawnych. Współczesny kształt skargi konstytucyjnej w Hiszpanii rozpatrywany jest z następujących punktów widzenia: postawa prawna, zakres podmiotowy, zakres przedmiotowy oraz wybrane unormowania proceduralne.

Słowa kluczowe

skarga konstytucyjna, prawa i wolności, Trybunał Konstytucyjny, ochrona praw jednostki, Konstytucja Hiszpanii z 1978 r.

Abstract

This paper deals with the institution of constitutional complaint in Spain with has been modified, and after 2007 is binding in it's new legal form. The aim of this paper is to illustrate the differences and similarities, with were observed in the past before the year of 1978. The current form of constitutional complaint in Spain is discussed in the perspectives of the legal basis, material scope, and chosen procedure regulation.

Key words

Constitutional complaint, rights and freedoms, Constitutional Court, Protection of individual rights, Spanish Constitution of 1978

1. Pojęcie skargi konstytucyjnej w doktrynie hiszpańskiej oraz w polskiej

Na wstępie można posłużyć się sformułowaniami, jakie występują w polskiej doktrynie prawa konstytucyjnego, a następnie odnieść się do odpowiednich poglądów w prawie hiszpańskim. B. Banaszak w sposób następujący określa skargę konstytucyjną: „jest to instytucja służąca osobie fizycznej lub prawnej do ochrony na drodze szczególnego postępowania przed sądem konstytucyjnym przysługujących jej praw konstytucyjnych w przypadku ich naruszenia przez organy władzy publicznej, przy czym naruszenie

to dokonane może być poprzez ich akty, a w większości krajów – również ich bezczynność”¹. Również M. Granat uważa, że „skarga konstytucyjna jest środkiem prawnym, który przysługuje każdemu (jednostce lub innemu podmiotowi prawa) w celu ochrony jego konstytucyjnych wolności i praw”². W podobny sposób wypowiada się L. Garlicki, który twierdzi, że „skarga konstytucyjna jest to szczególny środek prawny pozwalający jednostce (innym podmiotom praw i wolności konstytucyjnych) na zwrócenie się do sądu konstytucyjnego o zweryfikowanie ostatecznych rozstrzygnięć władz publicznych, o ile rozstrzygnięcia te naruszają konstytucyjnie zagwarantowane prawa bądź wolności skarżącego”³. Powyżej wymienione definicje skargi konstytucyjnej, które występują w polskiej doktrynie prawa konstytucyjnego, są powszechnie przyjęte i mogą być również zastosowane w innych państwach.

W Hiszpanii odpowiednikiem skargi konstytucyjnej jest *recurso de amparo constitucional*, który związany jest z instytucją *amparo*. Instytucja ta oznacza „specjalną procedurę ochrony określonych praw konstytucyjnych w razie ich naruszenia (najczęściej przez niezgodne z prawem działanie władzy państwowej), której rozpoznanie należy do Trybunału Konstytucyjnego bądź innego organu sądowego”. Ponadto M. Kłopocka-Jasińska oprócz „skargi konstytucyjnej” wyróżnia „skargę sądową”, która w przeciwieństwie do niej nie jest rozpoznawana przed hiszpańskim Trybunałem Konstytucyjnym, a w specjalnym postępowaniu przez hiszpańskie sądy powszechne⁴. W polskim piśmiennictwie pogląd ten podzielany jest również przez S. Grabowską, która zauważa, że „Konstytucja Hiszpanii wprowadza dwie odmiany skargi konstytucyjnej. Ze skargą można wystąpić zarówno do Trybunału Konstytucyjnego, jak również podnosić ją przed sądem powszechnym”⁵. Inaczej hiszpańską skargę konstytucyjną określa T. Mołdawa, tzn. tłumaczy ją jako „skarga o ochronę praw”⁶. Wśród przedstawicieli hiszpańskiej doktryny prawa konstytucyjnego F. Fernandez Segado uważa, że hiszpańska skarga konstytucyjna jest taką instytucją procesową, która chroni wybrane prawa i wolności zawarte w Konstytucji Hiszpanii⁷. W podobny sposób wypowiada się również A. Espinosa-Diaz, która określa skargę konstytucyjną jako „środek nadzwyczajny, przewidziany dla określonych praw fundamentalnych, o charakterze pomocniczym (subsydiarnym) i której celem jest zapobieganie naruszeniom

¹ B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2012, s. 391.

² M. Granat, *Prawo konstytucyjne w pytaniach i odpowiedziach*, Warszawa 2009, s. 115.

³ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne*, Warszawa 2011, s. 367.

⁴ M. Kłopocka-Jasińska, *Skarga konstytucyjna w Królestwie Hiszpanii*, Warszawa 2010, s. 16.

⁵ S. Grabowska, *Sądy konstytucyjne w wybranych państwach europejskich*, Rzeszów 2008, s. 78.

⁶ T. Mołdawa, *System konstytucyjny Hiszpanii*, Warszawa 2012, s. 130.

⁷ F. Fernandez Segado, *El recurso de amparo en España*, Brasilia 2005, vol. 7, no. 74, s. 2, http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/revista/Rev_74/artigos/PDF/FranciscoSegado_Rev74.pdf [dostęp 15.07.2014].

(chodzi o naruszenia praw fundamentalnych) powstałych przez władzę publiczną⁸. Na potrzeby niniejszej pracy naukowej skupię się wyłącznie na analizie skargi konstytucyjnej w Hiszpanii, a pominię inne dostępne środki prawne, które są związane z ochroną praw i wolności jej obywateli czy mieszkańców.

2. Zarys historyczny skargi konstytucyjnej w Hiszpanii

W literaturze zwraca się uwagę, że początek hiszpańskiej skargi konstytucyjnej związany jest z Konstytucją II Republiki Hiszpańskiej z 1931 r. Podkreśla się również przy tym wpływ meksykańskich uregulowań, które były już wcześniej „przedmiotem zainteresowania prawników hiszpańskich”. Pierwotnie instytucja ta nazywała się „skarżą gwarancji indywidualnych” i została wprowadzona do hiszpańskiego porządku prawnego poprzez ustawę zasadniczą z 1931 r. Skarga ta rozpatrywana była przed Trybunałem Gwarancji Konstytucyjnych w przypadku „naruszenia, określonych w konstytucji, praw indywidualnych”⁹.

Hiszpańska konstytucja z 1931 r. do „skargi gwarancji indywidualnych” odnosiła się w postanowieniach artykułów 105 i 121 (w punkcie b). Natomiast hiszpańska ustawa z 16 czerwca 1933 r. o Trybunale Gwarancji Konstytucyjnych unormowała tę skargę w artykułach od 44 do 53. Chroniła ona „jednostkę” (*un individuo*) przed naruszeniami ze strony „władzy rządzącej” (*autoridades gubernativa*) oraz „władzy sądowej”, których działania czy czynności byłyby sprzeczne z prawami fundamentalnymi (*los derechos fundamentales*) zagwarantowanymi w konstytucji z 1931 r. W teorii „skarga gwarancji indywidualnych” miała być rozpatrywana w pierwszej instancji przed „Tribunales de Urgencia”, a na końcu przed Trybunałem Gwarancji Konstytucyjnych. *De facto* „Tribunales de Urgencia” nie zostały utworzone, co było w sprzeczności z postanowieniami art. 105 konstytucji z 1931 r. W związku z zaistniałą sytuacją zastosowanie w tym przypadku miały postanowienia przejściowe ustawy o Trybunale Gwarancji Konstytucyjnych z 1933 r. Chodzi tutaj o to, że ustawa ta pod pewnym warunkiem i przy jednoczesnym braku wspomnianych „Tribunales de Urgencia” dopuszczała możliwość wniesienia skargi do Trybunału Gwarancji Konstytucyjnych. Zgodnie z jej treścią należałoby najpierw domagać się swoich praw przed organem czy instytucją bezpośrednio zwierzchnią nad tym podmiotem, który narusza chronione „prawa fundamentalne”, a dopiero później przed Trybunałem Gwarancji Indywidualnych¹⁰. Zakres praw, które były chronione

⁸ A. Espinosa-Díaz, *El recurso de amparo: problemas antes, y después, de la reforma*, Barcelona 2010, s. 3, http://www.indret.com/pdf/722_es.pdf [dostęp 15.07.2014].

⁹ M. Kłopotcka-Jasińska, *op. cit.*, s. 18–19.

¹⁰ H. Fix-Zamudio, *El derecho de amparo en México y en España su influencia reciproca*, México 1993, s. 252–253, <http://biblio.juridicas.unam.mx/libros/2/911/9.pdf> [dostęp: 29.07.2014].

„skargą gwarancji indywidualnych”, dotyczył następujących artykułów konstytucji z 1931 r.: od 27 do 34 oraz 38 i 39. Dla przykładu można tutaj wymienić: zakaz ekstradycji do innego państwa z przyczyn polityczno-społecznych (tzn. Hiszpania *expressis verbis* nie mogła być w tamtym czasie stroną żadnej umowy międzynarodowej, która by tego typu ekstradycje dopuszczała), wolność przemieszczania się po terytorium Hiszpanii, prawo do wyboru miejsca zamieszkania, wolność wyboru zawodu, wolność przemysłu i handlu, wolność wyrażania poglądów, opinii oraz ich rozpowszechniania¹¹.

Podsumowując część historyczną skargi konstytucyjnej w Hiszpanii, należałoby w tym miejscu przetoczyć pogląd M. Kłopockiej-Jasińskiej, która stwierdza, że „Trybunał Gwarancji Konstytucyjnych istniał do 1936 r. Do czasu uchwalenie nowej konstytucji w 1978 r. nie było w Hiszpanii kontroli konstytucyjności oraz skargi konstytucyjnej”¹². W związku z tym możemy zaobserwować, że instytucja ta w aspekcie historycznym na krótko zaistniała w Hiszpanii i nie zdążyła się w pełni rozwinąć zgodnie z postanowieniami konstytucji z 1931 r. W szczególności umacnia to fakt, że postanowienia art. 105 konstytucji z 1931 r. nie zostały zrealizowane, tzn. nie zostały ustanowione „Tribunales de Urgencia”, i były przez to stosowane przepisy przejściowe ustawy o Trybunale Gwarancji Konstytucyjnych z 1933 r.

3. Skarga konstytucyjna w Hiszpanii – aktualny stan prawny

3.1. Uwagi wprowadzające

W systemie prawa hiszpańskiego skarga konstytucyjna została wprowadzona w postanowieniach art. 53 pkt 2 oraz w art. 161 Konstytucji Hiszpanii z 1978 r. To właśnie na ich podstawie instytucja skargi konstytucyjnej została ukonstytuowana w Hiszpanii i obowiązuje do dzisiaj. Ponadto, skarga konstytucyjna została unormowana w ustawie o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 3 października 1979 r., której celem było rozwinięcie postanowień konstytucji z 1978 r.¹³ Od 1978 r. do chwili obecnej instytucja ta w Hiszpanii uległa pewnym zmianom, a nawet była częścią większej reformy sądownictwa konstytucyjnego. W tym kontekście M. Kłopocka-Jasińska od maja 2007 r. posługuje się terminem „nowa” skarga konstytucyjna bądź cytuje innych przedstawicieli nauki: „nowe *amparo*”. Chodzi o to, że „w dniu 24 maja 2007 r. została uchwalona ustawa organiczna nr 6/2007 zmieniająca ustawę organiczną o Trybunale Konstytucyjnym

¹¹ Ustawa o Trybunale Gwarancji Konstytucyjnych z 1933 r., art. 44; Konstytucja Hiszpanii z 1931 r., art. 30–31, 33–34.

¹² M. Kłopocka-Jasińska, *op. cit.*, s. 21.

¹³ M. E. Hurtado Ferrer, *El Recurso de Amparo Español*, s. 2, https://www.scjn.gob.mx/Transparencia/Lists/Becarios/Attachments/37/Becarios_037.pdf [dostęp 15.07.2014]. Por. http://207.249.17.176/Transparencia/Lists/Becarios/Attachments/340/Becarios_037.pdf [dostęp 21.07.2017].

nr 2/1979 z dnia 3 października 1979 r.” Zmiana ta „ma charakter generalny i obejmuje większość tytułów ustawy”¹⁴.

W niniejszej pracy skupię się wyłącznie na przedstawieniu oraz opisanu aktualnie obowiązujących rozwiązań prawnych, które odnoszą się do instytucji skargi konstytucyjnej w Hiszpanii. Mając na uwadze zmiany, które nastąpiły od 2007 r., czyli od tzw. reformy, pominię tę część unormowań, która została derogowana i przestała obowiązywać.

3.2. Konstytucja Hiszpanii z 1978 r. a skarga konstytucyjna

W hiszpańskiej konstytucji z 1978 r. zaobserwować można co najmniej dwa typy postanowień, które dotyczą bezpośrednio skargi konstytucyjnej. Pierwszy typ postanowień konstytucyjnych został wspomniany we wcześniejszych uwagach ogólnych i dotyczy ukonstytuowania tej instytucji w hiszpańskim porządku prawnym. W związku z tym skarga konstytucyjna w Hiszpanii nie może przestać istnieć na podstawie zwykłej ustawy czy innych aktów prawnych, które byłyby sprzeczne z aktualnie obowiązującą konstytucją. Dlatego też różnego typu zmiany prawne, które dotyczyłyby skargi konstytucyjnej w Hiszpanii, muszą być zgodne z postanowieniami konstytucji z 1978 r., a w celu wyeliminowania tej instytucji z hiszpańskiego porządku prawnego konieczna byłaby moim zdaniem uprzednia „modyfikacja konstytucji”. Drugi typ postanowień konstytucyjnych, które zaobserwowałem, to taki, który wyłącznie tworzy zakres przedmiotowy skargi konstytucyjnej. Czyli są to takie prawa i wolności unormowane w konstytucji z 1978 r., których naruszenie stanowi podstawę do skorzystania ze wspomnianego już wcześniej *recurso de amparo constitucional*.

Artykuł 53 pkt 2 Konstytucji Hiszpanii z 1978 r. stanowi, że: „Każdy obywatel może domagać się ochrony wolności i dochodzić praw wymienionych w artykule 14 oraz sekcji 1 rozdziału drugiego, przed sądami powszechnymi w postępowaniu uproszczonym i mającym pierwszeństwo, a w określonym wypadku, w drodze skargi o ochronę praw przed Trybunałem Konstytucyjnym. Ta ostatnia skarga ma zastosowanie do sprzeciwu ze względów sumienia, określonego w artykule 30”¹⁵. Można bezpośrednio zaobserwować, że cytowany artykuł w odniesieniu do skargi konstytucyjnej konstytuuje w hiszpańskim porządku prawnym następujące kwestie: „zakres praw i wolności” objętych jej ochroną oraz „tworzy”, „powołuje” instytucje skargi konstytucyjnej w Hiszpanii, jednocześnie decyduje o tym, „gdzie” ma być ona rozpatrywana. Po pierwsze, wymieniony zakres praw i wolności ma charakter zamknięty, tzn. co do zasady nie może być on rozszerzony o inne postanowienia artykułów konstytucji niż te, które zostały ściśle wymienione. Po drugie, wprowadza się termin *recurso de amparo*, który w polskim

¹⁴ M. Kłopotcka-Jasińska, *op. cit.*, s. 214.

¹⁵ Konstytucja Hiszpanii z 1978 r., art. 53 pkt 2, <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/hiszpania.html> [dostęp 16.07.2014].

porządku prawnym odpowiada skardze konstytucyjnej, a w tłumaczeniu konstytucji hiszpańskiej na język polski posłużono się następującym sformułowaniem: „skarga o ochronę praw”. Po trzecie, w Konstytucja Hiszpanii z 1978 r. postanowiono, że skargi konstytucyjne mają być kierowane do hiszpańskiego Trybunału Konstytucyjnego, który jest odpowiedzialny za ich merytoryczne rozstrzygnięcie. Również w art. 161 Konstytucji Hiszpanii z 1978 r., gdzie wymienione są poszczególne kompetencje Trybunału Konstytucyjnego, *expressis verbis* podkreśla się, że do jego właściwości należy m.in. rozpatrywanie skargi konstytucyjnej. Treść tego artykułu jest następująca: „Trybunał Konstytucyjny posiada jurysdykcję na całym terytorium hiszpańskim i jest właściwy do rozpoznania: [...] b). skargi o ochronę praw w związku z pogwałceniem praw i wolności wymienionych w artykule 53 ust. 2 niniejszej Konstytucji, w wypadkach i formie ustalonych przez ustawę”¹⁶. Oznacza to, że hiszpański Trybunał Konstytucyjny jest zobligowany do zapoznania się oraz merytorycznego rozstrzygnięcia skargi konstytucyjnej, której zakres przedmiotowy został wyznaczony w art. 53 pkt 2 Konstytucji. Wszelkie kwestie formalne oraz dopuszczalność skargi konstytucyjnej zależą od woli prawodawcy hiszpańskiego, wyrażonej w „ustawie”. Również i w tym przypadku, przy tłumaczeniu terminu *recurso de amparo* posłużono się zwrotem „skarga o ochronę praw”. Dodać należy, że Konstytucja Hiszpanii z 1978 r. w swoich postanowieniach również się odnosi do kręgu podmiotów, które są uprawnione do skorzystania z instytucji skargi konstytucyjnej. Chodzi tutaj o art. 162 pkt 1 (b) konstytucji, który zostanie szerzej omówiony w dalszym podpunkcie¹⁷.

3.3. Zakres przedmiotowy skargi konstytucyjnej

Zgodnie z twierdzeniem M. Kłopotckiej-Jasińskiej „przedmiotem zaskarżenia w drodze skargi mogą być zarówno akty tworzenia, jak i akty stosowania prawa, a więc przepisy prawne wydawane przez organy władzy państwowej, w tym władzy lokalnej, akty prawne w postaci decyzji administracyjnych czy wyroków sądowych, jak i działania faktyczne lub zaniechania organów”¹⁸. Dlatego też powyższa aktywność władzy publicznej czy bierna jej postawa w Hiszpanii, która dodatkowo narusza chronione *expressis verbis* w konstytucji prawa i wolności, tworzy zakres przedmiotowy skargi konstytucyjnej. Oba te elementy są oddzielne i niezależne od siebie, ale na tle instytucji skargi konstytucyjnej stanowią pewną całość, tzn. są ze sobą skorelowane („aktywność, bierność” oraz „prawa, wolności”). Na potrzeby tej pracy swoją uwagę skupię na drugim z tych elementów.

¹⁶ *Ibidem*, art. 161.

¹⁷ *Ibidem*, art. 162 pkt 1 (b).

¹⁸ M. Kłopotcka-Jasińska, *op. cit.*, s. 244.

Katalog praw oraz wolności, które są chronione skargą konstytucyjną, został wyraźnie określony w art. 53 pkt 2 Konstytucji Hiszpanii z 1978 r. Ma on charakter „zamknięty”, co wynika z jego literalnego brzmienia. Również spostrzegła to M. Kłopocka-Jasińska, pisząc, że „w ten sposób została wykluczona możliwość żądania ochrony dla praw lub wolności usytuowanych poza tym katalogiem, czy też powoływania się na inne normy konstytucyjne”¹⁹.

W związku z treścią art. 53 pkt 2 Konstytucji Hiszpanii z 1978 r., prawami oraz wolnościami chronionymi przy zastosowaniu skargi konstytucyjnej są te, które wynikają wyłącznie z postanowień następujących artykułów Konstytucji Hiszpanii z 1978 r.: od 14 do 29, wraz ze „sprzeciwem ze względów sumienia”, który został ukonstytuowany w art. 30²⁰. Pogląd również ten wyraża M. E. Hurtado Ferrer²¹. Należy w tym miejscu wymienić, zgodnie z przekładem językowym M. Kłopockiej-Jasińskiej, kolejno następujące po sobie prawa oraz wolności: „równość wobec prawa”, „prawo do życia, integralności cielesnej i duchowej”, „wolność ideologiczna, religijna i obrządku”, „wolność i bezpieczeństwo osobiste”, „prawo do dobrego imienia, prywatności osobistej i ochrony życia rodzinnego oraz do własnego wizerunku”, „prawo do nienaruszalności mieszkania”, „prawo do tajemnicy komunikowania się”, „prawo do samostanowienia informacyjnego”, „wolność wyboru miejsca zamieszkania i poruszania się”, „wolność wyrażania myśli, idei, opinii” wraz innymi powiązаныmi wolnościami, „prawo do zgromadzeń pokojowych i manifestacji”, „prawo do zrzeszania się”, „prawo do udziału w sprawach publicznych”, „prawo dostępu do funkcji i stanowisk publicznych na zasadach równości”, „prawo do skutecznej ochrony sądowej z zachowaniem gwarancji procesowych, w tym prawa do obrony”, zasada *nullum crimen sine lege*, „prawo do edukacji, wolność nauczania i autonomia uniwersytecka”, „wolność zrzeszania się w związkach zawodowych”, „prawo do strajku”, „prawo do petycji”²².

3.4. Zakres podmiotowy skargi konstytucyjnej

W literaturze hiszpańskojęzycznej wyróżnia się dwa typy podmiotów. Pierwszy z nich dotyczy tych, które są uprawnione do skorzystania z instytucji skargi konstytucyjnej w Hiszpanii. Natomiast drugi to podmioty, przeciwko którym skarga ta może zostać skierowana, tzn. podmioty naruszające postanowienia konstytucji od artykułu 14 do 30. W związku z powyższym M. E. Hurtado Ferrer posługuje się terminologią „legitymacji czynnej” oraz „legitymacji biernej”.

¹⁹ *Ibidem*, s. 50.

²⁰ Konstytucja Hiszpanii z 1978 r., *op. cit.*, art. 53 pkt 2.

²¹ M. E. Hurtado Ferrer, *op. cit.*, s. 3.

²² M. Kłopocka-Jasińska, *op. cit.*, s. 54–55.

Zgodnie z tymi poglądami „legitymacja czynna” do skorzystania z instytucji skargi konstytucyjnej przysługuje następującym podmiotom: osobie fizycznej, osobie prawnej, prokuratorowi i rzecznikowi praw obywatelskich. Wynika to bezpośrednio z treści art. 162 pkt 1 (b) Konstytucji Hiszpanii z 1978 r.. W polskim tłumaczeniu tej konstytucji posłużono się pojęciami: „obrońca ludu” (*Defensor del Pueblo*), „prokuratura” (*Ministerio Fiscal*). Pierwszy z nich w polskim systemie prawnym czy w polskiej terminologii prawniczej jest odpowiednikiem rzecznika praw obywatelskich²³. Natomiast drugi z nich został szerzej opisany i rozwinięty przez M. Kłopocką-Jasińską, która w tym kontekście odnosi się do kompetencji oraz funkcji prokuratorów hiszpańskich²⁴. M. E. Hurtado Ferrer, dokonując analizy postanowień Konstytucji Hiszpańskiej z 1978 r. oraz unormowań ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, podkreśla, że z instytucji skargi konstytucyjnej mogą zarówno skorzystać Hiszpanie, jak i obcokrajowcy (osoby fizyczne). Reguła ta ma również zastosowanie w przypadku osób prawnych, które – nawiasem mówiąc – można dodatkowo podzielić na podmioty sektora publicznego oraz podmioty sektora prywatnego. Tak samo jak w przypadku osób fizycznych M. E. Hurtado dopuszcza zastosowanie skargi konstytucyjnej przez każdą osobę prawną, bez względu na to, czy należy ona do sektora publicznego, czy prywatnego. Równocześnie zwraca ona uwagę na „interes prawny”, który musi posiadać każdy podmiot, tzn. osoba fizyczna, osoba prawna, aby mogła skorzystać z tej instytucji²⁵.

W kontekście legitymacji biernej podmiotami „pozwanymi” przed Trybunałem Konstytucyjnym o naruszenie wcześniej wymienionych artykułów konstytucji są przedstawiciele władzy państwowej, publicznej, tzn. „władzy wykonawczej”, „władzy sądowniczej”, „władzy ustawodawczej”. Ponadto M. E. Hurtado Ferrer dodatkowo wymienia: „władze lokalne” (*los Ayuntamientos*) oraz „samorząd zawodowy” (*los Colegios profesionales*), których działalność również może być zaskarżona przed hiszpańskim Trybunałem Konstytucyjnym. Kolejną kwestią, która jest poruszana przez M. E. Hurtado Ferrer, jest to, czy pojedyncza osoba, jednostka (*los particulares*) może zostać pozwana przed Trybunałem Konstytucyjnym. Chodzi tutaj o przypadki naruszeń wcześniej wymienionych postanowień Konstytucji Hiszpańskiej z 1978 r. w odniesieniu do przedstawicieli „władzy publicznej” (*los gobernados*). Odpowiedź w interesującym nas kontekście może być z jednej strony przecząca, a z drugiej twierdząca, gdyż dopuszcza się „niebezpośrednią” ingerencję hiszpańskiego Trybunału Konstytucyjnego. W tym przypadku, gdy określona jednostka narusza postanowienia konstytucji, to najpierw zaistniały konflikt jest rozstrzygany przed odpowiednim sądem, a dopiero potem Trybunał

²³ Konstytucja Hiszpanii z 1978 r., *op. cit.*, art. 162 pkt 1 (b).

²⁴ Zob. szerzej: M. Kłopocka-Jasińska, *op. cit.*, s. 78–83.

²⁵ M. E. Hurtado Ferrer, *op. cit.*, s. 20–22.

Konstytucyjny ma możliwość zapoznania się z wydanym orzeczeniem, wyrokiem. Co do zasady „władza publiczna” nie może „bezpośrednio” przeciwko jednostce skorzystać z instytucji skargi konstytucyjnej, przez co jest zobligowana do stopniowego wykorzystania dostępnych instrumentów prawnych mających na celu ochronę naruszonych praw²⁶.

3.5. Wybrane kwestie proceduralne

Zgodnie z ustawą o Trybunale Konstytucyjnym wyróżnia się trzy terminy, w ciągu których należy wnieść skargę konstytucyjną. Wynoszą one odpowiednio: 20 dni, 30 dni, 3 miesiące. Pierwszy z nich odnosi się do m.in. „aktów prawnych”, „zaniechań” ze strony władzy wykonawczej oraz jej przedstawicieli i rozpoczyna się od momentu „wyczerpania drogi sądowej”, tzn. od momentu wydania rozstrzygnięcia sądowego w ostatniej instancji²⁷. Drugi z terminów odnosi się do „pracy”, „działalności” władzy sądowniczej oraz „zaniechań” z jej strony. Po uprzednim spełnieniu trzech warunków, które zostały przewidziane w art. 44 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (m.in. wyczerpano wszystkie dostępne środki zaskarżenia w postępowaniu sądowym), dopuszcza się możliwość skorzystania z instytucji skargi konstytucyjnej. Termin ten biegnie od momentu wydania rozstrzygnięcia sądowego²⁸. W obu przypadkach słowo hiszpańskie *notificación* należy również rozumieć w ten sposób, że terminy te biegną od momentu, kiedy osoba pokrzywdzona zgodnie z normami prawa hiszpańskiego została zapoznana z treścią rozstrzygnięcia sądowego. Najdłuższy, trzeci termin na wniesienie skargi konstytucyjnej dotyczy m.in. decyzji, które pochodzą od władzy ustawodawczej na szczeblu ogólnokrajowym (*Cortes o de cualquiera de sus órganos*) oraz lokalnym (*Asambleas Legislativas de las Comunidades Autónomas, o de sus órganos*). Termin ten biegnie od momentu, w którym zgodnie z odpowiednimi uregulowaniami wewnętrznymi władzy ustawodawczej mają one charakter „wiązący”, tzn. obowiązują i wywierają skutki z prawnego punktu widzenia²⁹.

M. Kłopotcka-Jasińska w odniesieniu do formy skargi konstytucyjnej zwraca uwagę, że powinna ona mieć formę pisemną oraz że Trybunał Konstytucyjny w Hiszpanii może żądać jej uzupełnienia pod rygorem odrzucenia skargi czy zastosowania „kary pieniężnej”³⁰. Dodatkowo podkreśla ona, że „skarżący, obok uprawdopodobnienia naruszenia prawa podstawowego, ma wykazać, że jego sprawa z uwagi na «szczególną do-

²⁶ *Ibidem*, s. 22–23.

²⁷ Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym nr 2/1979 z dnia 3 października [uwzględniająca późniejsze zmiany], art. 43, <http://www.tribunalconstitucional.es/en/tribunal/normasreguladoras/Lists/NormasRegPDF/LOTC-en.pdf> [dostęp 18.067.,2014].

²⁸ *Ibidem*, art. 44.

²⁹ *Ibidem*, art. 42.

³⁰ M. Kłopotcka-Jasińska, *op. cit.*, s. 144.

niosłość konstytucyjną» uzasadnia potrzebę jej rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny”³¹. Oznacza to, że nie każda skarga konstytucyjna, która zostanie skierowana do Trybunału Konstytucyjnego, będzie przez niego rozpatrzona.

Podsumowanie

W konkluzji można stwierdzić, że skarga konstytucyjna w Hiszpanii z jednej strony chroni społeczeństwo przed naruszeniem określonych w konstytucji praw i wolności, które – zasadniczo – powstały na skutek działań oraz przejawów aktywności „władzy publicznej”. Natomiast z drugiej strony przez Trybunał Konstytucyjny rozpatrywane są tylko te sprawy które mają szczególne znaczenie z punktu widzenia hiszpańskiej konstytucji. Skarga konstytucyjna w przedstawionym kształcie obowiązuje od 2007 r. i można zauważyć, że zakres posłużenia się tą instytucją został zawężony do tych przypadków oraz spraw, których znaczenie jest zarówno istotne z punktu widzenia społeczeństwa hiszpańskiego, jak i tamtejszego systemu prawnego. Można zatem przepuszczać, że mogło mieć to na celu m.in. ograniczenie powtarzalności spraw, które były kierowane do Trybunału Konstytucyjnego, oraz usprawnienie jego dotychczasowej pracy. Biorąc pod uwagę wspomniane kryterium „szczególnej doniosłości konstytucyjnej” oraz uwzględniając inne wymogi, które zostały przedstawione w tej pracy, należy uznać, że rola Trybunału Konstytucyjnego w Hiszpanii polega na rozstrzygnięciu wybranych spraw oraz sporów, które są ważne zarówno dla interesu ogółu, jak i jednostki.

³¹ *Ibidem*, s. 245–246.